مقاله تحقیقی

مجلهٔ دانشگاه علوم پزشکی بابل
دوره دوازدهم، ویژه نامه ۱ (آموزش پزشکی)، تابستان ۱۳۸۹، صفحه ۹۹-۹۵

دیدگاه دانشجویان و دانش آموختگان در ارائه آموزش بالینی توسط اساتید پرستاری و پرستاران بالینی

مینومیترا چهرزاد(MSc)[*1]، شادمان رضاماسوله(MSc)[1]

۱- گروه پرستاری دانشگاه علوم پزشکی گیلان

دریافت: ۸۸/۶/۱۳ ، اصلاح: ۸۸/۹/۱۸، پذیرش: ۸۸/۱۲/۱۹

خلاصه

سابقه و هدف: آموزش پرستاری متشکل از آموزش نظری و بالینی است و آموزش بالینی از موارد حساس و مهم در برنامه ریزی آموزشی پرستاری است. بیشترین مشکلات دانشجویان در آموزش بالینی، زمانی است که با موقعیتهای جدیدی مواجه می شوند که قبلا با آن برخورد نکرده اند. یکی از راههای آشنایی با اینگونه تجارب، استفاده از پرستاران بالینی در آموزش آنان است. لذا این مطالعه به منظور بررسی دیدگاه دانشجویان و دانش آموختگان پرستاری در مورد استفاده از پرستاران بالینی در کنار اساتید پرستاری جهت آموزش بالینی دانشجویان با استفاده از تئوری یادگیری اجتماعی انجام شد.

مواد و روشها: این مطالعه مقطعی بر روی ۱۱۰ نفر از دانشجویان پرستاری سال سوم و چهارم دانشکده پرستاری و مامایی رشت و ۹۵ نفر از پرستاران فارغ التحصیل، شاغل در بیمارستانهای دانشگاه علوم پزشکی گیلان به روش سرشماری، انجام شد. مشخصات دموگرافیک و سنجش دیدگاه دانشجویان و دانش آموختگان پرستاری در سه بخش پیشرفت تحصیلی، رشد شخصیتی و حمایت اجتماعی با استفاده از پرسشنامه جمع آوری و مورد بررسی قرار گرفت.

یافته ها: یافته ها نشان داد در حیطه پیشرفت تحصیلی ۵۹ نفر (۵۳/۶٪) دانشجویان پرستاری مخالف و ۶۲ نفر (۶۵/۳٪) دانش آموختگان موافق، در حیطه رشد شخصیتی ۵۸ نفر (۵۲/۷٪) دانشجویان و ۵۷ نفر (۶۰٪) دانش آموختگان موافق و در حیطه حمایت اجتماعی نیز در هر دو گروه دانشجویان ۸۰ نفر (۷۲/۷٪) و دانش آموختگان ۵۵ نفر (۵۷/۹٪) موافق نقش آموزشی پرستاران بالینی درکنار اساتید پرستاری بودند.

نتیجه گیری: نتایج مطالعه نشان داد که با استفاده از تجارب پرستاران بالینی و نظارت اساتید پرستاری، درکنار دانش تئوری و مهارت پراتیکی کسب شده قبلی می توان پرستاران کار آمدتری تربیت کرد.

واژه های کلیدی: ***آموزش بالینی، پرستاران بالینی، اساتید پرستاری، دانشجویان پرستاری، دانش آموختگان.***

مقدمه

آموزش بالینی از موارد حساس و مهم در برنامه‌ریزی آموزش پرستاری است که طی آن، فراگیران با اصول و شیوه‌های مراقبت از مددجویان آشنا می‌شوند. آموزش بالینی دانشجویان را قادر می سازد، یافته های نظری را به مرحله عمل در آورند و مهارتها و توانمندیهایشان را در ارائه مراقبتهای جامع، مؤثر، اثربخش و کارآمد به مددجویان افزایش دهند. در واقع پرستاری زمانی مفهوم می‌یابد که به مرحله عمل درآید، چنانچه آموزش های بالینی نتواند مهارتهای لازم برای ارائه خدمات را در دانشجویان ایجاد کند، هیچگونه یادگیری و آموزشی اتفاق نیفتاده است (۱). تأمین تجربیات مثبت برای یادگیری دانشجویان در جلسات بالینی، یک اصل مهم می‌باشد. تجربیات یادگیری در جلسات آموزش بالینی تاثیر زیادی بر میزان، نوع یادگیری و همچنین چگونگی اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان دارد. قسمتی از یادگیری از طریق تجربیات در دسترس در محیط بالین و قسمت دیگر در اثر تعاملات بین پرستار و دانشجو اتفاق می‌افتد. در محیط های بالینی پرستاران به عنوان مدل برای دانشجویان تلقی شده و دانشجویان از آنان به عنوان الگو استفاده می کنند (۲). در امر آموزش بالینی پرستاری تئوری یادگیری

[*] مسئول مقاله:
آدرس: رشت، بزرگراه شهید بهشتی، دانشکده پرستاری و مامایی شهید بهشتی رشت، تلفن: ۸-۵۵۵۵۰۵۶-۰۱۳۱.
e-mail:chehrzad@gums.ac.ir

[DOR: 20.1001.1.15614107.1389.12.5.14.4]

اجتماعی یکی از تئوری های مطرح در این زمینه می باشد که به امر یادگیری از طریق مشاهده و الگوگیری تأکید دارد (۱). Bendora که از نظریه پردازان تئوری یادگیری اجتماعی می باشد، معتقد است این نوع یادگیری توسط چهار فرآیند توجه، نگهداری، تولید و انگیزش ایجاد می شود (۳). یکی از عوامل تاثیر گذار در آموزش بالینی، حمایت پرستاران از دانشجویان می باشد که در موقعیتهای مختلف می‌تواند تسریع کننده یادگیری بالینی دانشجویان باشد. وجود ارتباطات مثبت بین پرستاران و دانشجویان باعث می‌شود، موقعیت مشاهده اعمال بالینی پرستار و در نتیجه یادگیری از طریق مشاهده افزایش یابد (۴).

دانشجویان برای پرستاران و پذیرش خود از طرف آنان اهمیت زیادی قائلند و این امر که پرستاران چگونه به اعمال آنان پاسخ دهند، اثر مهمی بر یادگیری و رشد شخصیتی آنان دارد (۵). پذیرش دانشجویان سبب کسب تجربیات بالینی، تأمین محیط کاری خوشایند، رشد حرفه‌ای مستقل، تشویق تعاملات با همتاها و دیگر حرف مراقبتی، تأمین حداکثر موقعیتها برای مشاهده الگوها و تأمین موقعیتهای یادگیری می گردد (۵و۴). از آنجاییکه محیط بالینی به لحاظ گستردگی و تعهد برای دانشجویان هیجان‌آور و توأم با تنش روانی می‌باشد، حضور مربی بالینی و پرستاران به عنوان افراد حمایت کننده موجب می‌شود تا محیط یادگیری برای دانشجویان لذت بخش شده، میزان فشار روحی آنها کمتر و مقابله با عوامل ایجاد کنندهٔ استرس آسانتر شود، در همین راستا Shabani بیان می کند که موقعیت آموزشی منظم همراه با محبت و احترام متقابل، نسبت به محیط های خشک و تهی از عواطف، تاثیر بیشتری در یادگیری خواهد داشت. عواملی نظیر عدم امنیت، ترس، اضطراب، نومیدی، شک و تردید می توانند در فعالیتهای یادگیری دانشجویان تاثیر گذاشته و مانع یادگیری شوند (۷و۶).

با توجه به این که پرستاران از منابع مهم یادگیری بالینی دانشجویان درحیطه های مختلف می باشند و دانشجویان رشد شخصیتی، دانش، مهارت، خلاقیت، ارتباط حرفه‌ای، رضایت شغلی، رهبری و انعطاف‌پذیری را از آنها می آموزند (۲)، لذا این مطالعه به منظور بررسی دیدگاه دانشجویان و دانش آموخته گان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی گیلان در مورد استفاده از پرستاران بالینی در کنار اساتید پرستاری جهت آموزش بالینی با استفاده از تئوری یادگیری اجتماعی انجام شد.

مواد و روشها

این مطالعه مقطعی بر روی ۱۰۰ نفر از دانشجویان پرستاری سال سوم و چهارم مقطع کارشناسی پیوسته دانشکده پرستاری و مامایی شهید بهشتی رشت و ۹۵ نفر از پرستاران فارغ التحصیل و شاغل در بیمارستانهای وابسته به دانشگاه علوم پزشکی گیلان که به روش سرشماری انتخاب شدند، انجام گردید. اطلاعات دموگرافیک و سنجش نقش پرستاران بالینی بر آموزش بالینی دانشجویان پرستاری مشتمل بر ۳ بخش پیشرفت تحصیلی شامل ۸ سوال با امتیاز بین ۳۲-۰، رشد شخصیتی و حمایت اجتماعی شامل ۶ سوال با امتیاز بین ۲۴-۰ بود که با استفاده از پرسشنامه تکمیل گردید. در هر حیطه امتیازدهی براساس بالای۷۵٪ موافق، بین ۷۵-۵۰٪ بی نظر و زیر ۵۰٪ مخالف در نظر گرفته شد. پاسخها برای هر یک از عبارات بر اساس مقیاس لیکرت در نظر گرفته شد. پرسشنامه ها نیز توسط دانشجویان و دانش آموختگان تکمیل گردید. جهت تعیین پایایی و اعتماد علمی پرسشنامه از روش آزمون مجدد استفاده گردید بدین ترتیب که پرسشنامه توسط ۲۰ نفر از واحدهای مورد پژوهش (۱۰ دانشجو و ۱۰ دانش آموخته) تکمیل و پس از ۱۵ روز مجددا پرسشنامه توسط همان افراد تکمیل گردید که نتایج نشان دهنده اعتماد علمی ابزار با ضریب همبستگی ۹۸٪ بود.

یافته ها

یافته ها نشان داد، ۹۸ نفر (۸۹/۵٪) دانشجویان دختر ۹۴ نفر (۸۵٪) بین ۲۰ تا ۲۲سال سن ۶۴ نفر (۵۸/۲٪) شاغل به تحصیل در سال سوم و ۶۰ نفر (۵۵٪)، علاقه مند به رشته پرستاری بودند. ۹۸ نفر (۸۹٪) دانشجویان شاغل نبودند. در حیطه پیشرفت تحصیلی ۵۹ نفر (۵۳/۶٪) دانشجویان پرستاری مخالف و ۶۲ نفر (۶۵/۳٪) دانش آموختگان موافق نقش آموزشی پرستاران بالینی درکنار اساتید پرستاری بودند. در حیطه رشد شخصیتی ۵۸ نفر (۵۲/۷٪) دانشجویان و ۵۷ نفر (۶۰٪) دانش آموختگان موافق نقش پرستاران بالینی در کنار اساتید پرستاری بودند (جدول ۱). ۶۲ نفر (۶۳/۱٪) دانشجویان موافق نقش پرستاران در آموزش بالینی دانشجویان پرستاری مونث و ۵۰ نفر (۷۸٪) شاغل به تحصیل در سال سوم بودند.

جدول ۱. نقش پرسنل پرستاری در آموزش بالینی دانشجویان از نظر دانشجویان و دانش آموختگان پرستاری

نظر دانشجویان / نقش پرستاران	موافق		مخالف		بی نظر	
	دانشجویان تعداد(٪)	دانش آموختگان تعداد(٪)	دانشجویان تعداد(٪)	دانش آموختگان تعداد(٪)	دانشجویان تعداد(٪)	دانش آموختگان تعداد(٪)
پیشرفت تحصیلی	(۳۳/۶)۳۷	(۶۵/۳)۶۲	(۵۳/۶)۵۹	(۲۵/۳)۲۴	(۱۲/۷)۱۴	(۸/۴)۸
رشد شخصیتی	(۵۲/۷)۵۸	(۶۰)۵۷	(۴۳/۶)۴۸	(۳۵/۸)۳۴	(۳/۶)۴	(۴/۲)۴
حمایت اجتماعی	(۷۲/۷)۸۰	(۵۷/۹)۵۵	(۲۷/۳)۳۰	(۴۲/۱)۴۰	(۰)۰	(۰)۰

بحث و نتیجه گیری

نتایج این مطالعه نشان داد که در رابطه با پیشرفت تحصیلی، پرستاران میتوانند به عنوان منبع یادگیری در بالین با استفاده از الگوی یادگیری اجتماعی مطرح باشند، محیط آموزش بالینی و عملکرد پرستاران یکی از بهترین معلمین دانشجویان در محیط بالین می باشد، خصوصا اگر ارتباط و نزدیکی بین دانشجو و

[DOR: 20.1001.1.15614107.1389.12.5.14.4]

پرستار ایجاد شود (۸). دانشجویان خودشناسی حرفه ای، مانند نگرش در ارتباط با نقش حرفه‌ای، اطمینان به خود و احترام به خویشتن به عنوان پرستار، مهارت، خلاقیت، ارتباط حرفه‌ای، رضایت شغلی، رهبری و انعطاف‌پذیری را از پرستاران می آموزند (۲).

همچنین یافته ها این مطالعه در ارتباط با رشد شخصیتی دانشجویان نشان داد که اکثریت دانشجویان (۵۲/۷٪) و دانش آموختگان (۶۰٪) موافق نقش پرستاران بالینی در رشد شخصیتی دانشجویان پرستاری می باشند. ارزش گذاری به دانشجویان سبب افزایش اعتماد به نفس و افزایش انگیزه دانشجویان می گردد، در آموزش بالینی دو عامل، رشد جسمانی –روانی و انگیزه بیش از همه دارای اهمیت است، رشد جسمی – روانی به پرسنل پرستاری بستگی ندارد ولی انگیزه به یادگیری در طی آموزش بالینی به میزان قابل ملاحظه ای توسط پرستاران تحت تاثیر قرار می گیرد (۶). در این مطالعه اکثریت دانشجویان (۷۲/۷٪) با تاثیر حمایت بالینی در یادگیری دانشجویان موافق بودند. در تایید این مطلب Wotton و همکاران نیز به اهمیت پرستاران بالینی در حمایت از دانشجویان پرستاری در جلسات آموزش بالینی تأکید می کنند و موفقیت دانشجو در طی آموزش بالینی را وابسته به مشارکت و همکاری بین اساتید بالینی و پرستاران می دانند، همچنین نتایج تحقیقات ایشان نشان داد که دانشجویان پرستاری به حمایت و تشویق پرستاران و اساتید پرستاری در انجام امور مراقبتی نیازمندند (۹). انجمن پرستاران کانادا مسئولیتهای عمده ای را در آموزش پرستاری برای پرستاران بالینی تعیین کرده‌اند، به عقیده این انجمن، پرستار بالینی، مسئولیت حرفه ای را به عهده دارد و باید در انتقال مدل و الگو، در دانشجویان پرستاری تحول ایجاد کند (۱۰). بر اساس موارد فوق میتوان نتیجه گرفت پرستاران در آموزش بالینی دانشجویان پرستاری نقش انکار ناپذیری دارند، آموزش بالینی فرآیند پیچیده ای است که تحت تأثیر عوامل و متغیرهای زیادی قرار دارد، نقش اساتید بالینی به عنوان یک عنصر اساسی و مهم در این فرآیند بسیار با ارزش و چشمگیر است هم چنین یکی از افرادی که در آموزش بالینی نقش کلیدی و غیر قابل انکار دارد پرستار بالینی است که به هنگام آموزش بالینی دانشجویان در مراکز آموزشی به عنوان مدل و الگوی دانشجویان پرستاری معرفی می شود.

[DOR: 20.1001.1.15614107.1389.12.5.14.4]

Clinical Training by Nursing Teachers and Clinical Nurses: Graduates and Students Point of View

M.M. Cherzad (MSc) [1*], Sh. Reza Masule (MSc)[1]

1. Department of Nursing, Guilan University of Medical Sciences, Guilan, Iran

Received: Sep 4th 2009, Revised: Dec 9th 2009, Accepted: Mar 10th 2010.

ABSTRACT

BACKGROUND AND OBJECTIVE: Nursing education consists of theoretical and clinical training. Clinical training is important in nursing curriculum and the most problems of students in clinical training, especially after graduation is when they are faced with the first clinical experience in new situation that have not already dealt with it. One of the ways that students become more familiar with such experiences is to use clinical nurses in their training. So the aim of this study was to determine the nursing students and graduates point of view about clinical training by nursing teachers and clinical nurses with use of social learning theory.

METHODS: This cross sectional study was performed on 110 third and fourth year students in Rasht nursing and midwifery school and graduate nurses who worked in hospitals of Guilan University of Medical Sciences. Sampling method was census. Demographic characteristics and evaluation of nursing students and graduates point of view in three domains: academic progress, personality development and social support were gathered by questionnaire and assessed.

FINDINGS: Results showed that in academic achievement domain, 59 nursing students (53.6%) opposed and 6 graduates (65.3%) agreed, in personality development domain, 58 students (52.7%) and 57 graduates (60%) agreed and in social support domain both 80 students (72.7%) and 55 graduates (57.9%) agreed with the role of clinical nurses along with nursing faculty members for clinical training.

CONCLUSION: The results of this study showed that the nurses can be trained to be more efficient under the supervision of nursing instructors and clinical nursing experience, along with theoretical knowledge and practical skills already acquired.

KEY WORDS: *Clinical education, Clinical nurses, Nursing faculty members, Nursing students, Graduates.*

[*] **Corresponding Author;**
Address: Shahid Beheshti Nursing & Midwifery Faculty of Rasht, Shahid Beheshti Highway, Rasht, Iran
Tel: +98 131 5555056-8
E-mail: chehrzad@gums.ac.ir

[DOR: 20.1001.1.15614107.1389.12.5.14.4]

References

1. Dian MB, Halstead JA. Teaching in nursing. A guide for faculty, 2nd ed, St. Louis. Missouri: Elsevier. Saunders Co 2005; pp: 223-5.
2. Lambert V, Glacken M. Clinical support roles: a review of the literature. Nurse Educ Pract 2004;4(3):177-83.
3. Schultz DP. Theories of personality. Translated by: Karimi Y, Jomehri F, Naghshbandi S, Goodarzi B, Bahiraee H, Nikkhou MR, 4th ed, Tehran, Arasbaran Publication 2003; pp: 502-8.
4. Williamson GR, Webb Ch. Supporting students in practice. J Clin Nurs 2001;10(Issue 2):284-92.
5. Attac L. Student and staff relationships in a clinical practice models Impact on learning. Nurs Educ 2002;24:624-31.
6. Bastabel SB. Nurse an educator: principles of teaching and learning for nursing practice. Boston, Jones and Bartlett Pub 2003; pp: 57-60.
7. Shabani H. Instructional skills. Methods and techniques of teaching, 18th ed, Tehran, Samt Publication 2004; pp: 52-7. [in Persian]
8. Henderson S. Factors impacting on nurses' transference of theoretical knowledge of holistic care into clinical practice. Nurse Educ Pract 2002;2(4):244-50.
9. Wotton K, Gonda J. Clinician and student evaluation of a collaborative clinical teaching model. Nurse Educ Pract 2004;4(2); pp: 120-7.
10. Dabaghi F. Clinical nursing situation in nursing education and educational models, new view to clinical nursing education. Razi J Nurs Midwifery 2002;2(1):18-19. [in Persian]

[DOR: 20.1001.1.15614107.1389.12.5.14.4]